

Jan Theun van Rees en Jacqueline Kooter

RUIMTE EN KWETSBAARHEID

In een industrieel monument in Amsterdam-Oost bevindt zich het atelier van Jan Theun van Rees en Jacqueline Kooter. Beide kunstenaars werden opgeleid als kunstschilder, maar in de loop van de tijd verschoof de focus naar andere media. In hun gedeelde atelier spreek ik met de twee kunstenaars over hun werk en inspiratiebronnen.

tekst Vivian Mac Gillavry
foto's Terra Bruno

'Ik begon ooit met foto's maken ter inspiratie voor mijn schilderijen,' vertelt Jan Theun. 'Maar fotografie werd steeds belangrijker en ik merkte hoe ik me helemaal kon uitdrukken in dat medium. Daardoor verdween de noodzaak om te schilderen.'

Jan Theun richt zich in zijn werk op de perceptie van de ruimte om ons heen. Zo maakt hij foto's van ruimtes die doorgaans onopgemerkt blijven. 'Verborgene ruimtes' zoals hij ze noemt. Soms manipuleert hij met gordijnen en doeken de lichtinval in bestaande ruimtes en legt daarmee de aandacht op de ruimtelijke kwaliteiten. Andere keren bouwt hij de ruimte zelf. Die ruimtes worden nooit als ruimte of installatie geëxposeerd. De ruimtes bestaan dus enkel op het moment dat Jan Theun ze bouwt en de foto is het enige 'bewijs' dat de ruimte er ooit was.

Jan Theun van Rees, 'Ruimte' (foto collectie Van Rees en Kooter)

Verwarring

'Verborgene ruimtes hebben altijd mijn interesse gehad,' vertelt Jan Theun. 'Ik begon met het fotograferen van de kruipruimte onder mijn atelier. Dan stelde ik mijn statief daar op en met een zaklamp maakte ik streken van licht die ik vastlegde. Ik vond het interessant om te zien hoe mensen reageerden op die foto's. Dan vertelde ik ze: Je kijkt nu naar de ruimte waar je bovenop staat. Er leek dan een soort kortsluiting te ontstaan, want ze konden de ruimte waar ze naar keken niet verbinden met de ruimte waarin ze zich bevonden. Die verwarring vond ik interessant.'

Maar de verhouding tot zo'n foto en die verborgene ruimte werd voor Jan Theun vooral interessant als het om locaties ging die mensen kenden. Via Jacqueline, die op dat moment bij de Stadschouwburg werkte, kreeg hij de kans om daar in de kruipruimtes te fotograferen. 'Ik fotografeerde verborgene ruimtes, maar ook ontmantelde ruimtes. Tussen 2003 en 2012 heb ik in Amsterdam veel musea en theaters die verbouwingen ondergingen of gesloopt werden gefotografeerd. Van Carré tot het Stedelijk Museum. Die foto's tonen de ruimtes in ontmantelde staat en daarmee dingen die niet meer zichtbaar zijn.'

Jan Theun van Rees

Toen de muren weer waren afgewerkt, lieten alleen de foto's nog zien wat er zich onder de 'glanzende buitenlaag' bevindt.' Al pratende concluderen we dat het woord 'ruimte' een vrij abstract concept is dat voor verschillende mensen verschillende dingen kan betekenen. Van mentale ruimte of juist leegte tot de ruimte waarin je je bevindt terwijl je dit leest.

Grenzen

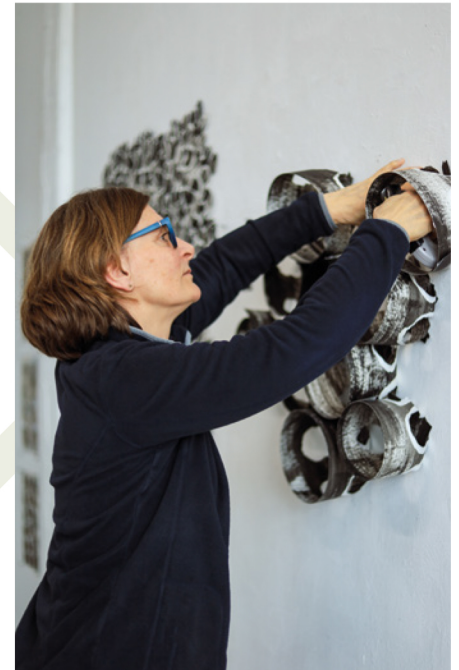
'De essentie van een ruimte is voor mij, in tegenstelling tot wat je voelt, gedefinieerd door de begrenzing. Juist door de beperking. Als er geen begrenzing is, is er ook geen ruimte.' Hij legt uit hoe een muur de ruimte van een kamer begrenst en definieert en daarmee ook de ruimte aan de andere kant van de muur. Die twee ruimtes zijn met elkaar verbonden.

'Zoals we hier nu zitten in ons atelier, ervaren we de werkelijkheid tot aan de muur. Thuis doe je dat ook. Dan zit ik bijvoorbeeld op de bank en weet ik dat de burens bank tegen dezelfde muur hebben staan. Dus ik zit misschien 20 centimeter van mijn buurvrouw vandaan. Maar daar kun je je bijna geen voorstelling van maken. Dat fascineert me.'

Een andere interesse die Jan Theun in zijn foto's toont, is het grensvlak tussen binnen en buiten. De vensterbank is bijvoorbeeld zo'n grensvlak. In 2012 werd hij uitgenodigd om een project te doen over een buurt in Zaanstad en legde hij dit voor het eerst vast. Toen hij aankwam om te fotograferen, viel het contact maken met de buurt een beetje tegen, doordat vrijwel alle de bewoners van het flatgebouw hun ramen hadden bedekt met lappen stof en gordijntjes. 'Toen ben ik die gordijntjes maar gaan fotograferen, waarin de ramen de buitenwereld bleken te weerspiegelen. Zo zag je een stukje van het afgeschermd binnen en een reflectie van de wijk buiten, waardoor je alsnog een heel mooi beeld van de buurt kreeg.'

Samenwerken

Hoewel de twee kunstenaars hun atelier delen en een relatie hebben, werken ze weinig samen aan projecten. 'Af en toe assisteren we elkaar met een werk,' vertelt Jacqueline. 'En we hebben in 2013 één keer samen geëxposeerd, in Amerika. Ook helpt Jan Theun mij soms bij het maken van foto's van mijn werk of help ik hem bij het opbouwen van een ruimte. Wie weet, gaan we in de toekomst nog eens echt samenwerken aan één werk.'

Jacqueline Kooter

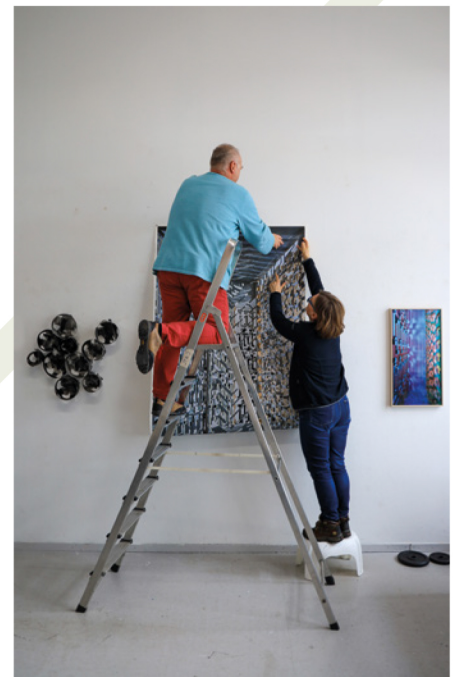
Jacqueline, die dus ook als schilder is begonnen, werkt inmiddels als mixed-media kunstenaar. Ze schildert, tekent, maakt levensgrote installaties en 'omgevings-sculpturen', zoals Jacqueline ze noemt. Daarbij werkt ze veel met papier. Ook werkt ze met bewegend beeld in haar animatie- en stop-motionfilms. Hoewel ze verschillende media gebruikt, komen dezelfde thema's in haar werk terug: vergankelijkheid, kwetsbaarheid en afscheid.

Jacqueline Kooter, installatie 'Urban Oasis'
(foto collectie Van Rees en Kooter)

'Wat ik belangrijk vind in mijn werk, is dat ik alles met de hand maak. Alleen het monteren van films doe ik digitaal. Maar alles wat je in de films ziet, is afzonderlijk getekend of geschilderd op papier of gefilmd in de natuur. Ik werk vervolgens met heel veel lagen over elkaar heen en bouw zo mijn films op. In mijn werk komt een poëtische kant naar voren, maar er zit vaak ook een beetje een dreigende ondertoon in. Daarin komen ook die kwetsbaarheid en vergankelijkheid terug. Zelfs in het materiaal dat ik gebruik zit die thematiek: papier is ook kwetsbaar.'

Wie het werk van Jacqueline live wil bekijken, kan op dit moment haar installatie zien op perron 3/4 van het NS-station Amsterdam RAI. In opdracht van Polderlicht en de NS maakte ze in de voormalige wachtruimte een grote installatie genaamd 'Urban Oasis', die is opgebouwd uit papier. Het is een doorlopende installatie waar ze steeds nieuwe onderdelen bij maakt en die ze elke keer op een andere manier opbouwt, aangepast aan de ruimte waarin deze wordt getoond. Door de ramen van de wachtruimte kan de installatie vanuit verschillende hoeken worden bekeken. De installatie is 24 uur per dag te bezoeken tot en met juni.

'Af en toe assisteren we elkaar met een werk'

Organisch

Jacqueline's werk verwijst veel naar de natuur en naar organische en landschappelijke vormen. Ook haar werkwijze omschrijft ze als organisch. Het ene komt uit het andere voort, maar het is wel aan elkaar gelinkt. 'Film is dan wel 2D, maar als ik aan films werk, denk ik toch ruimtelijk. Dat helpt me vervolgens ook weer na te denken over mijn installaties. Wanneer ik in welk medium werk, is afhankelijk van verschillende factoren. Alleen voor het maken van een film moet ik echt een langere periode de tijd en ruimte hebben, omdat het zo veel werk is. En ik moet altijd een noodzaak voelen om met een bepaald medium te werken, maar ook dat gaat eigenlijk organisch. Zo ben ik afgelopen periode veel bezig geweest met tekeningen die voortkwamen uit de installatie die ik had gemaakt. Het is allemaal met elkaar verbonden.'

<https://www.onewallaway.com>
<https://www.jacquelinekooter.nl>